

Skrzypek, Andrzej

"Gazietnyj mir Sowietskogo Sojuza 1917-1970. T. 1: Cienralnyje gaziety",
I. W. Kuźniecowa, E. M. Markowicz,
Moskwa 1972 : [recenzja]

Rocznik Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego 12/4, 549-550

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

I

I. W. Kuzniecowa, E. M. Markowicz, *Gazietnyj mir Sowietskogo Sojuza 1917—1970*, t. 1: *Centralnyje gaziety*, Izdatielstwo Moskowskogo Uniwiersitieta 1972, ss. 310, indeksy.

Książka I. W. Kuźniecowa i E. M. Fingerta *Gazietnyj mir Sowietskogo Sojuza* jest pracą typowo bibliograficzną. Zawiera ona encyklopedyczne notatki o centralnych gazetach Związku Radzieckiego, wydawanych w latach 1917—1970. Wymienione ramy chronologiczne posiadają jednakże lukę obejmującą okres wojny ojczyźnianej (1941—1945). W pracy brak jest zatem tytułów tych gazet, które pojawiły się okresowo i wydawane były dla potrzeb frontu lub przeznaczone dla ludności terenów okupowanych¹. Jako kryterium gazety autorzy przyjęli częstotliwość ukazywania się czasopisma nie rzadziej niż raz na dekadę. W zapowiedzianym drugim tomie znajdują się informacje o gazetach republikańskich, okręgowych i miejskich.

Omawiana praca zawiera ponad dwieście opisów gazet. W notatce, której objętość waha się od kilku wierszy do kilku stron, w zależności od społecznej roli omawianej gazety, podany jest tytuł czasopisma, miejsce wydania, okres publikacji, wydawca, częstotliwość wydawania, nazwiska naczelnych redaktorów, dynamika nakładów, stałe rubryki, charakterystyka podawanych informacji, a także informacje o odznaczeniach nadanych pismu. Dane te nie w każdym wypadku są kompletne. Pomocne są natomiast informacje pozwalające prześledzić ciągłość pisma przy kilkakrotnej zmianie tytułu. Stąd też liczba tytułów wymienionych w bibliografii przewyższa liczbę opisów.

Charakteryzując periodyk autorzy bibliografii przedstawiali ważniejsze etapy w działalności gazety. Szczególną uwagę zwrócono na udział czasopisma w masowych akcjach, starając się jednocześnie zobrazować jego rolę w procesie przemian socjalistycznych zachodzących w Związku Radzieckim w okresie pięćdziesięciolecia. Autorzy umieścili też w miarę możliwości w opisach wzmianki o współpracownikach, wymieniając działaczy politycznych, pisarzy, poetów i wybitniejszych dziennikarzy, którzy publikowali swe utwory na łamach omawianej gazety. Tym niemniej

¹ Por. A. F. Judenkow, *Politczeskaja rabota partii sriedi nasielienija wriemienno okkupirowanaj tieritorii 1941—1944*, Moskwa 1971.

ograniczona objętość bibliografii sprawia, że nie zdołano pomieścić wszystkich nazwisk. Posługiwanie się bibliografią ułatwiają indeksy: tytułów gazet i osobowy.

Publikacja *Gazietnyj mir...* jest pierwszą radziecką pracą stawiającą przed sobą zadanie całościowego ujęcia historii prasy radzieckiej. Jak wynika z zestawienia dokonanego przez autorów, największa ilość nowych tytułów czasopism centralnych pojawiła się w ZSRR w okresie lat 1921—1925. Wyrażała się ona liczbą ponad pięćdziesięciu gazet. Natomiast w okresie po drugiej wojnie światowej, nie licząc zmian tytułów, pojawiło się zaledwie sześć nowych gazet, z których najbardziej znaną jest „Sowietskaja Rossija”. Nie oznacza to oczywiście jakiegoś regresu, ponieważ większość ukazujących się obecnie gazet radzieckich ma już kilkudziesięcioletnią tradycję, a wzrost czytelnictwa charakteryzuje dosadnie wzrost nakładów. Obecny jednorazowy nakład „Prawdy” wynosi 9,2 mln egzemplarzy, a „Izwestii” ok. 3 mln. Charakterystycznym dla współczesnych wielkich dzienników radzieckich jest równoczesny ich druk w kilku lub kilkunastu miastach ZSRR.

Reasumując, należy stwierdzić, że książka I. W. Kuźniecowa i E. M. Fingerta zawiera nie tylko cenny materiał porządkujący wiedzę o gazetach radzieckich, lecz również dzięki obfitości podstawowych informacji może służyć za podstawę do dalszych studiów.

Andrzej Skrzypek

II

Archives de l'Agence Havas, Paris 1969, ss. 487.

Opublikowany został opatrzony wstępem inwentarz materiałów archiwalnych jednej z najważniejszych informacyjnych agencji prasowych świata od powstania informacyjnej służby prasowej do wybuchu drugiej wojny światowej. Informacyjno-prasową działalność Havasa przejęła w roku 1938 agencja France-Presse.

O działalności agencji Havas powstały już cenne opracowania obcojęzyczne¹, a także doczekała się ona omówień w polskiej literaturze z zakresu historii prasy². Była to pierwsza informacyjna agencja prasowa w świecie, utworzona w 1835 r., działająca początkowo na terenie Francji, a następnie obejmująca swoimi wpływami Włochy, Szwajcarię, Belgię, Hiszpanię, Portugalię, część Afryki Północnej i Ameryki Południo-

¹ P. Fréderix, *Un siecle de chasse aux nouvelles: de l'Agence Havas à l'Agence France-Presse, 1835—1957*, Paris 1957; R. de Livos, *Histoire de la presse française*, Paris 1965; Havas, Paris 1954; R. Desemond, *The Press and World Affairs*, New York 1937.

² R. Starzyński, *Agencje informacyjne*, Warszawa 1935; E. Rudziński, *Informacyjne Agencje Prasowe w Polsce 1926—1939*, Warszawa 1970.